

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n muuttamisesta.

Valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n mukaan edustajanvaalit toimitetaan joka kolmas vuosi. Eduskunnan uudistamiskomitean mietinnössä vuodelta 1906 lausuttiin, että komiteassa oli ehdotettu sekä kaksi- että nelivuotisia vaalikausia, mutta että komitea kuitenkin oli katsonut kolmivuotisen vaalikauden sopivimmaksi.

Eduskunta on vuoden 1952 valtiopäivillä päättänyt lausua Hallitukselle toivomuksen, että Hallituksen tulisi kiireellisesti valmistuttaa ja antaa Eduskunnalle esitys sellaisista muutoksista lainsäädäntöön, että Eduskunnan vaalikausi tulisi käsittämään neljä vuotta. Tämän toivomuksensa perusteluissa Eduskunta on lausunut katsovansa vaalikauden pitentämisen olevan niin yleispoliittiselta kannalta kuin lainsäädäntötyön vakavuutta ja erityisesti valtionalouden järkevää hoitoa silmällä pitäen maalle hyödyksi. Eduskunnan vaalikauden näin pitentyessä tulisi vaalikausi olemaan samanpituinen kuin esimerkiksi muissa pohjoismaissa, mutta edelleenkin vielä lyhyempi kuin useissa muissa maissa. Lisäperusteina on mainittu yleisten vaalien tiheän toistumisen olevan myös omansa aiheuttamaan vaaliväsymystä ja siten laimentamaan kansalaisten yleisiin asioihin kohdistuvaa harrastusta, niin myös ettei kokonaan voida jättää huomioon ottamatta sitä vaalikustannusten säästöä, joka vaalikauden pitentämisestä koituisi.

Nykyisen kolmivuotisen vaalikauden puolestukseksi on esitetty mm., että Eduskunnan kokoonpano tällöin pikemmin uudistuu ja että poliittinen tilannekin saattaa muuttua niin, että edustajien vaihtaminen käy tarpeelliseksi. Myös on lausuttu vaalikauden pitentämisen johtavan siihen, että Eduskunnan hajottaminen saattaa käydä yleisemmäksi.

Maamme itsenäisyyden aikana on Eduskunta hajoitettu ainoastaan neljä kertaa.

Kahdesti, vuosina 1918 ja 1924, tähän oli syynä se, että Eduskunta oli jäänyt vajalukuiseksi. Kolmannen kerran, vuonna 1929, hajoitettiin Eduskunta sen vuoksi, ettei Hallituksen esitys virkamiesten palkkauksen korottamisesta tullut hyväksytyksi. Viimeinen hajoitus tapahtui vajaat neljännesvuosisataa sitten eli vuonna 1930. Tämä taas aiheutui siitä, että Hallituksen Eduskunnalle antaman esityksen perusteella hyväksytyt lakiehdotukset valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n ja vaalilain muuttamisesta jäivät lepäämään yli vaalien. Kuluneiden 35 vuoden aikana risti-riita Eduskunnan ja Hallituksen käsityskantojen välillä on siis ainoastaan kahdesti johtanut turvautumiseen uusiin vaaleihin.

Neljännesvuosisadan aikana ehditään, kun vaalikausi on kolmivuotinen, toimittaa kahdeksat säännönmukaiset vaalit, kun taas, jos vaalikausi olisi vuotta pitempi, tuon ajan kuluessa jouduttaisiin, jollei Eduskuntaa välillä hajoiteta ja uusia vaaleja määrätä toimittavaksi, toimittamaan kuudet säännönmukaiset vaalit.

Lyhyin väliajoin toistuvat valtiolliset vaalit saattavat epäilemättä osaltaan häiritä Eduskunnan rauhallista ja vakavaa työskentelyä. Tähän vaikuttaa, paitsi yleinen vaalitaisteluun valmistautuminen, josta tuntuu maininkeja Eduskunnassakin varsinkin viimeisellä istuntokaudella ennen vaaleja, myös se, että Eduskunnan, kokoontuessaan vaalien jälkeen, on suoritettava aikansa vaativa järjestäytyminen, ennenkuin säännöllinen työ voi päästä tehokkaaseen alkuun. Myös uusien kansanedustajien, joita on ollut jopa kolmannes kaikista valituiksi tulleista edustajista, kokemattomuus saattaa alussa osaltaan vaikuttaa työtä hidastuttavasti.

Vaalien toimittamisesta aiheutuu valtiolle vaalikustannuksia noin 30 000 000 markkaa vaalia kohden, minkä ohessa kunnille ja mm. puoluejärjestöille aiheutuu vaalivalmisteluista huomattavia kuluja.

Yhtyen siihen, mitä Eduskunta toivomuksessaan on esittänyt, Hallitus katsoo olevan syytä Eduskunnan vaalikauden pitentämiseen nykyisestä kolmesta vuodesta neljään vuoteen ja ehdottaa tällaisen muutoksen tekemistä valtiopäiväjärjestyksen 3 §:ään.

Eduskunta on vuoden 1952 valtiopäivillä päättänyt esittää Hallitukselle niin ikään toivomuksen, että Hallitus tutkituttaisi, millä tavoin olisi mahdollista poistaa ne epäoikeudenmukaisuudet, jotka johtuvat siitä, että kaikki nykyisen lainsäädännön mukaan holhouksen alaiset ovat valtiollista vaalioikeutta vailla, sekä antaisi Eduskunnalle sellaisen esityksen, mihin tutkimus antaa aihetta.

Valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n 2 momentin mukaan on vaalioikeutta vailla mm. se, joka on holhouksen alaisena. Holhottavista säädetään lähinnä voimassa olevan holhouslain 16—20 §:ssä. Näitten säännösten mukaan ovat holhouksen alaisia, paitsi ne, jotka eivät ole täyttäneet 21 vuotta, myöskin mielipuoli, niin myös se, jonka tuomioistuin on julistanut holhouksen alaiseksi tuhmaavaisuuden taikka juoppouden tähden, hänen osoittauduttuaan kykenemättömäksi hallitsemaan omaisuuttansa, ja myös henkilö, joka vanhuudenheikkouden tai muun heikontuneen mielen-tilan, ruumiinvian taikka pitkällisen sairauden tähden on kykenemätön asioitansa hoitamaan. Lisäksi voidaan alaikäisen holhousaika pitentää aina kahdenkymmenenviiden vuoden ikään saakka, jos tuomioistuin katsoo, ettei hän alaikäisyytensä aikana voi saavuttaa sitä kypsyyttä ja vakavuutta, joka on tarpeen täysivaltaisuuden nauttimiseen. Paitsi näissä tapauksissa on köyhäinholtolain 59 §:n mukaan holhouksen alaisena hoidokas, joka on otettu kunnan täyteen huolenpitoon, minkä voidaan otaksua kestävän hänen koko loppuikänsä, ja on hän tällöin sosiaalilautakunnan holhouksessa.

Eduskunta on puheena olevan toivomuksensa perusteluissa lausunut katsovansa eräiden holhouksen alaisuuden aiheuttavien perusteiden olevan sen luontoisia, ettei niiden vuoksi holhottavilta pitäisi riistää vaalioikeutta. Tällaisena syynä mainitaan ensi sijassa varattomuus, mutta myöskin ruumiinvika ja pitkällinen sairaus. Hallituksen mielestä ei yksistään varattomuus saisi riistää asianomaiselta vaalioikeutta. Holhouslain mukaan ei voidakaan vain tästä

syystä julistaa henkilöä holhouksen alaiseksi, vaan holhouksen alaisuus johtuu köyhäinholtoilaissa olevasta edellä kosketellusta säännöksestä. Hallituksen mielestä olisi asianmukaista muuttaa viimeksi mainittua lakia niin, ettei henkilö pelkän varattomuutensa vuoksi voi joutua holhouksen alaisuuteen. Vireillä onkin kysymys köyhäinholtolain korvaamisesta uudella lailla, jossa tämäkin kysymys tulee järjestettäväksi. Mikäli Eduskunnalle annettava eri esitys tästä asiasta tulee johtamaan uuden huoltoapulain hyväksymiseen, ei valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n holhouksen alaisia koskevaa kohtaa tarvitsisi tästä syystä muuttaa. Eduskunnan toivomuksen esittämisen varsinaisesti aiheuttama kysymys voi siis parhaiten tätä tietä saada tyydyttävän ratkaisun. Kun valtiopäiväjärjestyksen 7 §:n mukaan vaalioikeutettu on myös vaalikelpoinen, niin Hallitus katsoo, ettei ole syytä myöntää henkilölle, joka holhouksen alaisena ja siis täysivaltaisuutta vailla olevana ei ole oikeutettu itsenäisesti hoitamaan omia asioitaan, myöskään vaalikelpoisuuteenkin johtavaa vaalioikeutta. Eräät lievemman laatuiset syyt, jotka holhouslain mukaan voivat aiheuttaa henkilön asettamisen holhouksen alaiseksi, ovat kuitenkin sen luontoisia, että asianomaisen määrääminen holhouksen alaiseksi voitaneen välttää määräämällä holhouslain 66 §:n nojalla uskottu mies tarpeelliseksi havaittuun hoitotoimeen. Tällaisia syitä ovat mm. Eduskunnan toivomuksen perusteluissa mainitut ruumiinvika ja pitkällinen sairaus. Hallitus siis ei katso olevan riittäviä perusteita ehdottaa tästä syystä muutoksia valtiopäiväjärjestykseen. Jos kuitenkin ilmenisi syitä näiden holhouksen alaisuutta koskevien säännösten tarkistamiseen, tapahtuisi tämä sopivimmin holhouslakia muuttamalla.

Valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdan mukaan on vaalioikeutta vailla myös se, joka kolmena viime kuluneena vuonna ei ole Suomen kansalaisena ollut tässä maassa henkikirjoitettuna, niin myös se, joka irtolaisuudesta on määrätty työlaitokseen tai pakkotyöhön, aina kolmannen vuoden loppuun siitä, kun hän työlaitoksesta tai pakkotyöstä pääsi. Saman pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan taas on vaalioikeutta vailla myös se, joka on todistettu syypääksi siihen, että hän edustajan-

vaaleissa on ostanut tai myynyt ääniä tai sitä yrittänyt tahi äänestänyt useammassa kuin yhdessä paikassa taikka väkivallalla tai uhkauksilla häirinnyt vaalivapautta, aina kuudennen kalenterivuoden loppuun siitä lukien, kun lopullinen tuomio asiassa annettiin. Vaalioikeudettomuus voi siis kahdessa ensiksi mainitussa tapauksessa kestää vähintään yhden kolmevuotisen vaalikauden, viimeksi mainitussa tapauksessa kaksi tällaista vaalikautta. Kun Hallitus nyt ehdottaa, että kansanedustajain vaalit toimitettaisiin joka neljäs vuosi, herää kysymys, olisiko kos-

ketellut vaalioikeudettomuudet, jotka määrättyvät nykyisen kolmivuotiskauden mukaan, määrättävä määrättyviksi nelivuotiskausittain. Ehdotettu muutos valtiopäiväjärjestyksen 3 §:ään ei kuitenkaan tee tätä välttämättömäksi. Tähän nähden, ja kun muitakaan syitä siirtymiseen näissä kohdin nelivuotiskautteen ei ole ilmennyt, Hallituksen mielestä ei ole syytä tehdä valtiopäiväjärjestyksen 6 §:ään näiltäkään osilta muutosta. Sen perusteella, mitä edellä on lausuttu, annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 3 § näin kuuluvaksi:

3 §.

Kansanedustajain vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi samaan aikaan koko maassa.

Tasavallan presidentillä on kuitenkin oikeus, jos havaitsee sen tarpeelliseksi, määrätä uudet vaalit toimitettaviksi ennen 1 momentissa mainitun nelivuotiskauden päättymistä. Siinä tapauksessa toimitetaan näitä vaaleja lähinnä seuraavat vaalit, jollei eduskuntaa uudestaan hajoiteta, neljän-

tenä vuonna sen jälkeen, jona edelliset vaalit toimitettiin.

Edustajan toimivalta alkaa silloin, kun hänet on julistettu valituksi, ja jatkuu, kunnes sen jälkeiset vaalit on toimitettu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 195 .

Helsingissä 23 päivänä lokakuuta 1953.

Tasavallan Presidentti

J. K. PAASIKIVI.

Oikeusministeri *Sven Högström.*

**Perustuslakivaliokunnan mietintö
N:o 33 hallituksen esityksen johdosta laiksi valtiopäivä-
järjestyksen 3 §:n muuttamisesta.**

Eduskunta on pöytäkirjanottein 27 päivältä lokakuuta 1953 lähettänyt perustuslakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen edellä mainitun esityksen n:o 106. Tämän johdosta valiokunta esittää seuraavaa.

Perustuslakivaliokunta pitää eduskunnan vaalikauden pitentämistä kolmesta neljään vuoteen hallituksen esityksen perusteluissa mainituista syistä tarpeellisenä ja puoltaa sen vuoksi valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n muuttamista sillä tavoin kuin esityksessä on ehdotettu.

Lain voimaantulopäivä on lakiehdotuksessa jätetty avoimeksi. Valiokunnan mielestä on pidettävä selvänä, ettei vaalikauden pitentäminen saa tulla kysymykseen nykyisen eduskunnan osalta. Tämän vuoksi sekä huo-

mioon ottaen toisaalta sen, että lakiehdotus voidaan jättää lepäämään yli vaalien, ja toisaalta sen mahdollisuuden, että uudet vaalit määrätään toimitettaviksi ennen kuluvan vaalikauden päättymistä, ei näytä asianmukaiselta kiinteästi määrätä lain voimaantulopäivää. Valiokunta ehdottaa siitä syystä voimaantulosäännöksen muuttamista siten, että lakia olisi ensi kerran sovellettava kuluvan vuoden päätyttyä ensiksi valittavaan eduskuntaan.

Edellä lausuttuun viitaten perustuslakivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta hyväksyisi hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen näin kuuluvana:

Laki

valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 3 § näin kuuluvaksi:

3 §.

(Kuten hallituksen esityksessä.)

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisestä vuoden 1953 jälkeisestä kansanedustajain vaalista lukien.

Samalla valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi käsitellä

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 1953.

lakiehdotuksen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Asian käsittelyyn valiokunnassa ovat otaneet osaa puheenjohtaja Ahmavaara, varapuheenjohtaja Jokinen (osittain), jäsenet von Born, Heljas (osittain), Henriksson, Hykkäälä (osittain), Joukanen (osittain),

Kauppi (osittain), Kyttä (osittain), Lindqvist (osittain), Palovesi, Salmela-Järvinen (osittain), Salminen (osittain), Tainio, Toivonen ja Österholm sekä varajäsenet Niirainen ja Puumalainen (osittain).

Vastalause.

Valiokunnan enemmistö on hallituksen esityksen johdosta laiksi valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n muuttamisesta hyväksynyt tämän esityksen hallituksen esittämin perustein. Samalla valiokunta on katsonut aiheelliseksi määrätä lain voimaantulon tapahtuvan siitä riippumatta, milloin laki lopullisesti hyväksytään, vuoden 1953 jälkeen ensiksi pidetystä kansanedustajien vaaleista lukien.

Mielestämme valiokunnan omaksuma kanta ei vastaa perustuslakiemme henkeä eikä myöskään niihin nojaavaa valtiojärjestelmäämme. Vaalikauden pitentäminen sillä perusteella, että se muka yleispoliittiselta kannalta ja valtiontalouden järkevää hoitoa silmällä pitäen olisi maalle hyödyksi, osoittaa kansan aktiivisen osallistumisen tärkeitten poliittisten kysymysten ratkaisemiseen olevan vastenmielistä valiokunnan enemmistölle. Tämän lisäksi viittaaminen vaalikysymykseen

Helsingissä 17 päivänä marraskuuta 1953.

Eino Tainio.

Toivo Niiranen.

vaikuttaa keinotekoisien syiden etsimiseltä sen todellisen merkityksen peittämiseksi, mikä tähtää kansan demokraattisten oikeuksien si-
vuuttamiseen ja perustuslakeihimme nojautuvan valtiojärjestelmämme demokraattisten piirteiden poistamiseen. Tosiasiallisesti kansalaisten aktiivisempi osallistuminen maan hallintaan merkitsee valtiojärjestyksemme demokraattisten piirteiden voimistumista.

Varsin omituiselta mielestämme vaikuttaa se, että valtakunnan perusteita käsittelevä valtiopäiväjärjestyksen muutos voitaisiin panna voimaan taannehtivasti, kuten valiokunnan enemmistö selvästi edellyttää. Sellainen käytäntö voi muodostua vakavaksi vaaraksi koko perustuslakiemme olemassaololle.

Edellä sanotun perusteella esitämmekin,

että Eduskunta hylkäisi hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen.

Hemming Lindqvist.

**Suuren valiokunnan mietintö N:o 111
hallituksen esityksen johdosta laiksi valtiopäiväjärjestyksen
3 §:n muuttamisesta.**

Suuri valiokunta on, käsiteltään yllämainitun asian, päättänyt yhtyä kannattamaan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 33 ehdotetuin muutoksin ja ehdottaa siis kunnioittaen,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä kysymyksessä olevan lakiehdotuksen perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukaisena.

Helsingissä 2 päivänä joulukuuta 1953.

Samalla suuri valiokuntakin puolestaan ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi käsitellä lakiehdotuksen valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

**Eduskunnan vastaus Hallituksen esitykseen
laiksi valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n muuttamisesta.**

Eduskunnalle on annettu Hallituksen esitys N:o 106 laiksi valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n muuttamisesta, ja Eduskunta, jolle Perustuslakivaliokunta on asiasta antanut mietintönsä N:o 33, on valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyn käsittelyn jälkeen päättänyt

hyväksyä seuraavan lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljestä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin:

Laki

valtiopäiväjärjestyksen 3 §:n muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan valtiopäiväjärjestyksen 3 § näin kuuluvaksi:

3 §.

Kansanedustajain vaalit toimitetaan joka neljäs vuosi samaan aikaan koko maassa.

Tasavallan presidentillä on kuitenkin oikeus, jos havaitsee sen tarpeelliseksi, määrätä uudet vaalit toimitettaviksi ennen 1 momentissa mainitun nelivuotiskauden päättymistä. Siinä tapauksessa toimitetaan näitä vaaleja lähinnä seuraavat vaalit, jollei eduskuntaa uudestaan hajoiteta, neljän

tenä vuonna sen jälkeen, jona edelliset vaalit toimitettiin.

Edustajan toimivalta alkaa silloin, kun hänet on julistettu valituksi, ja jatkuu, kunnes sen jälkeiset vaalit on toimitettu.

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisestä vuoden 1953 jälkeisestä kansanedustajain vaalista lukien.

Helsingissä 11 päivänä joulukuuta 1953.
